יום טוב פרק שני ביצה

שערב לזה ולא ערב לזה. אפה ובשל מבעוד יום לשם ערוב ולא טמן חמין: **כמנורה של חליות.** כשנפלה נפרדו חליותיה: **יש פורס כנין כלים.** וכונה מיהו בכל שהוא: **אין פורס כנין כלים.** מייב אלא אם כן עשה בו מלאכה כגון ממתק או מתמך או מורג לו מופר שהן אכות מלאכות לעצמם אבל חזרת חליות שאין בה אלא משום כנין אין כונה אלא בכתים ואהלים: **קס שמעיה.** דעולא: **זקף לשרגא.** שהיה רואה שיסתלק השמן לאחוריו ולא ימשך אחר הפתילה ומכבה: **שרגא.** נר של חרס קרוי״ל בלע״ז: **הנוטן שמן בנר.** בשבת: **המספסף.** הנוטל ממנו ואוכל: **מייב משום מכבה.** וכהני בי״ט לא אשתרי: **לאו אדעתאי.** עשה השמש מה שעשה: **קנכא.** לממוט (כ) לאש הפתילה שנעשה פחם שקורין מוקיי״ל בלע״ז: **מפני דבר אחר.** לשמש מטעמו: **לעשות מחילה.** בסדין: **בקעם.** פישטיל״א: **כדי לחום עליה.** שאין כבוי זה צורך י״ט. ואני שמעתי דהוי ליה קותר ע״מ לבנות במקומו: **מוסר.** אלמא לצורך יום טוב שיהא היום שרי: **ר׳ יהודה.** דאמר לקמן (מ) מכשירי אוכל נפש שרו ודרים יעשה לכם (מ) לכל צרכיכם והאי נמי לרכיכם הוא וכן תשמים ואנא דאסרנא כרבנן דדרסי הוא לבדו: **איתיביה כו׳.** ואין לך עשון בית גדול מן הדלקה וצורך י״ט הוא לכבותה שלא יעלה ליסב בשרב ובגשמים: **לאכול עיגא.** לשם בו כחול לרפואה: **רירא.** שעושה ריר ביב״א והוא שקורין קליד״ה בלע״ז שהוא עושה ריר (מ) שמגליד תמיד: **דילא.** פי׳ שנוקב כמו מחט כמו דן ביה מידי (מולין דף נג.): **דמא.** שנקב״ר: **דמעפא.** מדמעת תמיד: **קדחפא.** לשון קדמה בלפי (דברים לב) שורפת והוא שקורין איתקלפיישו״ן: **אחלא דאכלא.** תחלת המולי של כל אלו: **דאפילו בשבת שרי.** דלאמרינן במסכת ע״ז (דף כח:) שוריינו דעיגא בשובנתא דלבא תלו: **סוף אוכלא ופצוחי עיגא.** שקרוב להתרפאות הוא ואינו כואל אלא להגיה מעוור: **איתיביה בקעם.** שמותר להנאת הגוף שלא יתעשן: **כדשנין.** רבי יהודה היא דאמר לכל צרכיכם: **עמץ ופתח.** סוגר ופותח ריסי עיניו להכניס הכחול: **איכא מקשה.** שהיה מקשה לי כמותך: **ושניי ליה.** ופרקתי לו: **מסייע אין בו ממש.** מי שאינו עושה מלאכה ממש אלא מסייע מעט כי האי ובלאו הוא מתעבדא אין בו ממש. והכי אמר במסכת שבת בהמצניע (דף נג.) גבי זה יכול חה אינו יכול יכול מייב ושאינו יכול פטור ואע״ג דקמסייע בהדיה מסייע אין בו ממש: מה

ומדליקין לו את הנר משום רבי יצחק אמרו אף צולין לו דג קטן תניא נמי הכי מי שלא הניח עירובי תבשילין אופין לו פת אחת וטומנין לו קדרה אחת ומדליקין לו את הנר ומחמין לו קיתון אחד ויש אומרים אף צולין לו דג קטן רבא אמר לעולם שהניח ושאני הטמנה דמוכחא מלתא דאדעתא דשבתא קעביד איתיביה אביי [מ]חנניה אומר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת ואין מבשלין אלא א״כ ערב בתבשיל ואין טומנין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מערב יו״ט הא היו לו חמין טמונין מיהא עביד ואע״ג דמוכחא מלתא דאדעתא דשבת קעביד אלא אמר אביי כגון שערב לזה ולא ערב לזה וחנניה היא ואליבא דב״ש: ואין זוקפין את המנורה: מאי קא עביד אמר רב חיננא בר ביסנא הכא במנורה של חליות עסקינן דמחזי כבונה דב״ש סברי יש בנין בכלים [מ] וב״ה סברי [נ]אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים עולא איקלע לבי רב יהודה קם שמעיה זקף לה לשרגא איתיביה רב יהודה לעולא [ס]הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה א״ל [נ]לאו אדעתאי: אמר [נ]רב [פ]קנבא דשרי: בעא מיניה אבא בר מרתא מאביי [צ]מהו לכבות את הנר מפני דבר אחר אמר לו [ק]אפשר בבית אחר אין לו בית אחר מאי אפשר לעשות לו מחיצה אין לו לעשות מחיצה מאי אפשר לכפות עליו את הכלי אין לו כלי מאי אמר ליה [ר]אסור איתיביה [ש]אין מכבין את הבקעת כדי לחום עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה מותר אמר ליה ההיא רבי יהודה היא כי קאמינא אנא לרבנן בעא מיניה אביי מרבה מהו לכבות את הדלקה ביו״ט היכא דאיכא סכנת נפשות לא קא מבעיא לי דאפילו בשבת שרי כי קמבעיא לי משום אבוד ממון מאי א״ל אסור איתיביה אין מכבין את הבקעת כדי לחום עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה מותר ההיא רבי יהודה היא כי קאמינא אנא לרבנן בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכחול את העין ביו״ט היכא דאיכא סכנה [ת]כגון רירא דצא דמא דמעתא וקדרחתא ותחלת אוכלא לא מבעיא לי ״דאפי׳ בשבת שרי כי קמבעיא לי סוף אוכלא ופצוחי עיגא מאי א״ל [א]אסור איתיביה אין מכבין את הבקעת ושני ליה כדשנין אמימר [ב]שרי למכחל עינא מנכרי בשבתא איכא דאמרי [ג]אמימר גופיה כחל עינא מנכרי בשבתא אמר ליה רב אשי לאמימר מאי דעתיך [ד]דאמר עולא בריה דרב עילאי כל צרכי חולה עושין ע״י נכרי בשבת ואמר רב המנונא [ה]כל דבר שאין בו סכנה [ו]אומר לנכרי ועושה הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה אבל מר קא מסייע בהדיה דקא עמץ ופתח אמר ליה [ז]איכא רב זביד דקאי כותך ושניי ליה [ח]מסייע אין בו ממש [ט]אמימר שרא למכחל עינא ביו״ט שני של ראש השנה אמר ליה רב אשי לאמימר [י]והאמר רבא מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממין ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה מה

מסורת הש״ס

(א) לעיל יז:, (ב) [לעיל יוד. יא]: שבת קכב: עירובין לא.], (ג) [ברכות כו. וש״נ], (ד) [נרס׳ הרי״ף והרא״ש ג״כ יהוחק], (ה) ס״ל קנקס, (ו) [עי׳ תוספות כתובות ז. ד״ה אמרו], (ז) [תוספתא פ״ג], (ח) [ע״ז כח:], (ט) [עי׳ תוס׳ שבת נב. ד״ה ג״כ זכיך], (י) שבת קכגא., (כ) [שבת קכגא.], (ל) [עי׳ רש״י ביצה ה: ד״ה כדאמרן], (מ) [עי׳ תוס׳ שבת נב. ד״ה אמר רב זכיך], (נ) שבת נב., (ס) לעיל ו. שבת קכגא., (ע) [דף כח:], (פ) [שבות יכ], (צ) ס״ל שמזלף, (ק) [עי׳ תוס׳ שבת מו. ד״ה דחליות].

הגהות הב״ח

(א) גב׳ יש בנין בכלים ויש סתירה בכלים וכ״כ פנרי: (ב) רש״י ד״ה קנכא לחמוט. נ״כ כלאיתא בדף נב ע״ב:

גליון הש״ס

גמ׳ מהו לכבות את הנר. עיין כתוכות דף ז ע״ב תוס׳ ד״ה אמר ליה:

לעזי רש״י

קרייזו״ל [קרוישי״ל]. מנורה. מוקרי״ר. לפחות (נר). אישטיל״א. גזיר-עץ. ביב״א. ריר (הפרשת נחלים). קצ״ד״א. לפלוף. שנקב״ר [שנקטירו״ד]. רוזי-דם. איתקלפיישו״ן [אישקלפיישו״ן]. קדחת.

מוסף רש״י

אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים. אין איסור בנין וסתירה בכלים אלא בכתים, דמתיר בכנין כל דהו. ויבעיה בלי אי נומרי ביי״ט אי בכתם משום מכה בפטיש הוא דמתיר, שהוא מיהו לכל גמר מלאכה, אי אם כוח דבר שהוא מחליקו מייב משום ממתק, ואם צרך קנוס מייב משום מחמך וכן אורג אי מסך אי תופר, אבל בנין וסתירה לא שייך כאי לאמיתי בפלוק וחזרה, דהא דתנן הבונה כל שהוא, בכתים תנן (לעיל יא.). לאו אדעתאי. לא נתפי לגי (ברכות כו.) שונג הייתי (מנחות לה.). קנבא שרי. נר המשמשים והולך מותר לתקנו ולהסתירו ביי״ט (האורה תיא סי׳ שם). רירא. טיפת עינו רירא, בלע״ז קליר״א (עיין כח.). דיצא. איספונ״ט, לשון נעילה ותחיבה (שם). קדחתא. תמימות (שם). ותחלת אוכלא. כתחלת תחולי (שם). סוף אוכלא. שכבר נתרפא ומדין קוחת מעט (שם). ופצוחי עיגא. שגא לכוחלה כדי להאיר מלאים עיני (שם). כל דבר שאין בו סכנה. חולה שאם לא יעשו לו רפואה זו אין מסוכן למות ומכל מקום צריך הוא לה, אומר לנכרי ועושה. אבל דבר שיש בו סכנה ישראל עצמו עושה לו (שבת קכגא.). מסייע אין בו ממש. מי שאינו אלא מסייע בדבר ואם כח לעשותו נגדו אינו יכול, אין בו ממש ולא חשיב מידי (שבת צג.). מת ביום טוב ראשון. מת המוטל לקבור, אם יו״ט ראשון הוא כי (לעיל ו.) מת שנפחדה כגון שמת בשבת ולמחר היה יו״ט (שבת קלה.).

עין משפט נר מצוה

עמ א מיי׳ פ״ד מהלכות יו״ט הל׳ יג ופיב״ב מהלכות שבת הלכה כו סמג לאוין עה טוש״ע ס״ח סי׳ תקיב סעיף ג ומיי׳ שיד סעיף ה:

עב ב מיי׳ פי״ב מהלכות שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש״ע ס״ח סי׳ רפה סעיף ה:

עג ג מיי׳ פ״ד מהל׳ יו״ט הלכה ג סמג לאוין עה טוש״ע ס״ח סי׳ תקיד סעיף כ:

עד ד מיי׳ שם טוש״ע ס״ח סי׳ תקיד ס״ד:

עה ה ו מיי׳ שם הל׳ ד טוש״ע שם סעיף ה:

עו ז מיי׳ פי״ב מהלכות שבת הלכה ד סמג לאוין סה טור ש״ע ס״ח סי׳ רפה סעיף ט:

עז ח מיי׳ שם טוש״ע ס״ח סי׳ תלו סעיף ב:

עח ט מיי׳ שם הל׳ י:

עט י מיי׳ שם טוש״ע שם סי׳ שמח סעיף ח:

פ כ מיי׳ פי״ח שם הל׳ טו טוש״ע ס״ח סי׳ תלו סעיף ב:

פא ל מיי׳ פי״ח מהל׳ יו״ט הלכה כד טור ש״ע ס״ח סי׳ תלו סעיף ב:

רבינו חננאל

ואין זוקפין המנורה. אוקימנא במנורה של חליות משום דמחזי כבונה, ובי״ש לעמייהו דאמרי יש בנין וסתירה בכלים, ובית הלל אומרים אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים (נמי), וקי״ל כב״ה. ותנא של בית ר״ג לא היו זוקפין המנורה ביי״ט, ומעשה שנפלה המנורה בלילי יו״ט ברומי בפני ר״ג והזקנים, ועמד ר׳ עקיבא וזקפה, א״ל ר״ג עקיבא מה לך שאתה מכנים ראשך בין המחלוקות, א״ל למדתנו רבינו אחרי רבים להטות, אע״פ שאתה אוסר, הן מתירין והלכה כמרובים. א״ר יהודה משום ר״ג מטלטלין מנורה ביי״ט אבל לא זוקפין. עולא איקלע לבי רב יהודה בלילי יו״ט, קם שמעיה זקף שרגא, כלומר זקפה ונתקבץ השמן לאחריה כדי שתכבה מהרה וישאר השמן ונמצא כאילו מכבה ביי״ט. אותיב רב יהודה לעולא מהא דתניא בשבת, הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו חייב משום מכבה, נמצא שמעת שזקף הנר וקיבץ השמן אחורי הנר כאילו נסתפק ממנו וחייב משום מכבה, וכיון דבשבת חייב, פשיטא מינה דביי״ט נמי הזוקף כמסתפק הוא, והמסתפק אסור משום מכבה. גם המכבה אפילו ביי״ט אסור. א״ל עולא לאו אדעתאי, כלומר לא עשה השמש דבר זה על דעתי. וכן אמר אביי אסור לכבות הנר ביי״ט אפילו אם צריך לשמש מטתו ואין לו בית אחר ולא דבר לעשות לו מחיצה ולא כלי לכפותו על הנר. ומותבינן עליה אין מכבין הבקעת בשביל לחום עליה, ואם בשביל שלא יתעשן הבית או קדירה מותר. ופריק ההיא ר׳ יהודה, דתני יעשה לכם לכל צרכיכם, כי קאמינא דאמור אליבא דרבנן דאסרי. וכן א״ל רבה לאביי אין מכבין דליקה ביי״ט [משום] איבוד ממון, אבל אם הוא סכנת נפשות מכבין בשבת וכ״ש

ומדליקין לו נר. מכאן משמע שצריך להזכיר בברכת עירובי תבשילין יהא שרי לבשולי ולאפויי ולאדליקי וכו׳ ואם בשביל הדלקה לא התנה משמע הכא דיהא אסור להדליק לו רק נר א׳ מדמזהיר דהוצרך להזכיר אדליקי הנר משמע דאסור למי שלא הניח להדליק לו רק נר אחד:

ובית הלל סברי אין בנין וסתירה בכלים. וא״ת והא בשבת (דף מו.) כמנורה של חליות כ״ע לא פליגי דאסור ויי״ל דהתם מיירי בשבת והכא מיירי ביי״ט ולא אתמירו חכמים הואיל ואין בנין בכלים אי נמי י״ל דהתם מיירי שכולה של חליות ומפרקין אותה אחריס אחריס אבל הכא מיירי שאין חסר כאן רק להקימה קלת ואינה בעלת אחריס דכולה ממוכרת היא:

והמסתפק ממנו חייב משום מכבה. איתו ר״ל מפני שממהר כבוי דלא הוי אלא גרם כבוי ואגרם כבוי ביום טוב שרי אע״פ שממהר כבויה וכשבת נמי אינו חייב אלא היינו טעמא דהואיל דבאותה שעה שהוא מסתפק ממנה מכבה קלת ומכשה אורו דלא יכול לאתהוורי כולי האי כי איכא שמן מועט בנר ולכך נראה ככבוי ומכאן יש להתיר קנדיל״א של שעוה גדולה לחמוך לאמה ממנה כיון דכשעה שמותן אותה אינו מכחיש מאור שלה כלל אע״ג שהוא גורם לכבוי כבויה שרי ודוקא לחתוך אותה באור אבל בסכין אסור אליבא דכולי עלמא דאמר לקמן בממני׳ (דף לב.) חותכה באור בפי שמי גרות:

קנבא שרי. פי׳ רש״י מוקיי״ר בלע״ז לחמוט לאש הפתילה ועושה פחם ולא יהירא דלקמן פרק המביא (דף לב:) קרי ליה מוחטין את הגר מאי מוחטין עדויי חוסכא ולא קאמר הכא כי ההיא ליסגא דהתם לב״ע דתרי חטויי יש אחד בשעה שדולה והיינו הוא דלקמן ויש אחד לאחר שכבה שמתקנין אותה כדי שידליק מהר ומסיר הפחם שבראש הפתילה וכך נוחה כשידליק אותה והיינו הוא הכא דשרי:

אין מכבין את הבקעת וכו׳. מכאן יש למחות את הנשים שרגילות להסיר הפתילה מתוך השמן כשהיא דולקת ומשימין אותה על הקרקע וכן אלא לכסות את האור ומה שנהגו העולם להדליק הנר מי״ע לחבבו ואין מדקדקין אם הוא לילה ולעיל פירשתי דהוי הכנה ואין י״ט מכין לחבירו י״ל דאע״ג שאינו לילה מ״מ הוא סמוך לחשיכה ואף באותו יום צורך הוא אותה הדלקה:

ההיא רבי יהודה היא. דאית ליה לכל צרכיכם ואנן עבדינן כרבנן ואם תאמר והא אנן פסקינן לקמן הלכה כר׳ יהודה וי״ל דמסיק עליה ואין מורין כן אי נמי י״ל דהא דשרינן מדרשה דלכם היינו דוקא בדבר שהוא אוכל נפש אבל בדבר שאינו אלא לתשמיש בעלמא וכן אלא מתעשן הקדרה אסור: דגפיסא

עין משפט נר מצוה

ביי״ט. איתיביה אין מכבין את כר׳. ופריק האי ר׳ יהודה כי קאמינא לרבנן. אמר רב יהודה (וקנינא) [ע]וקנבא שרי. פירוש יש מי שאומר כגון אבוקה שהיא עשויה בחתיכות עצים קטנים, אם נוטל בשבת מאותן העצים שלא אחזה בהן האור שרי. בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכחול עין ביו״ט. כגון רירא דצא דמא דמעתא קדחא ותחלת אוכלא, לא מבעיא לי דאפילו בשבת שרי, כי קא מיבעיא לי סוף אוכלא (דפכוחי) [ופתחתי] עינא מאי, א״ל אסור. איתיביה בקעת כר׳. ושני ליה האי ר׳ יהודה היא, כי קאמינא אסור אליבא דרבנן. (ומצאנו חלוקה ר׳ יהודה ורבנן ביומ״כ, רבנן הוו אמרי אם היה כ״ג זקן או אסטניס מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתן, וחניא ר׳ יהודה אומר עששיות של ברזל היו מרתיחין מערב יום״כ ומטילין בצונן כדי שתפוג צינתן, אביי אמר אפילו הימא הגיע לצירוף, לר׳ יהודה דבר שאין מתכוין מותר, ומי אמר אביי הכי והא אמר אביי כו׳). אמימר כחל מגבי בשבת. א״ל רב אשי כמאן כעולא דאמר כל צורכי חולה נעשין ע״י גוי בשבת, ואמר רב המנונא כל דבר שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה, הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה, הכא מסייע בהדיה דעמץ ופתח עינא. א״ל רב זביד אמר לי כותיך, ואמרי ליה מסייע אין בו ממש. אמימר שרא למיכחל עינא ע״י ישראל ביו״ט שני, ואפילו כב׳ יו״ט של ר״ה. א״ל רב אשי והא אמר רבא מת ביו״ט ראשון יתעסקו בו עממין, ביו״ט שני יתעסקו בו ישראל מה שאין כן בבציצה. א״ל בנהרדעי סבירא לי דאמרי אף ביצה מותרת, מאי איכא למיחש דילמא עברוה לאלול הא אמר [ר]ב חיננא

[ע] ס״פ הערוה ערב הגז שמעתתא דבר רבינו כלו. ונרי״ף: הגשה וכו הפי׳ שהבית רבינו כוכא כלו ועי״ש הטבל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com